

Dades de l'assignatura

Any acadèmic	Codi d'assignatura	Nom	Crèdits	Plans on pertany	Idiomes
2010 - 2011	101687	Imatges i símbols: relacions afectives i de gènere	6	828 - Graduat en Logopèdia	Català, Castellà

Professor/a de contacte

Nom: Aurora Leal García
Departament: PSICOLOGIA BÀSICA, EVOLUTIVA I DE L'EDUC
Despatx: B5B/011
Adreça de correu: Aurora.Leal@uab.cat

Prerequisits

No es contemplen prerequisits específics per a aquesta assignatura

Contextualització i objectius

L'estudi de les diferents formes d'interpretació i producció dels sistemes simbòlics de la nostra cultura ens permeten conèixer aspectes importants de les representacions mentals de l'individu, la qual cosa constitueix una eina important de diagnòstic i intervenció d'ordre psicològic i pedagògic.

Objectius:

- A- Estudi de les representacions mentals expressades a través de diferents sistemes de simbolització: temes d'ordre cognitiu, i en especial d'ordre socio-afectiu i de gènere.
- B- Estudi de l'evolució i la construcció d'alguns sistemes de símbols i signes de la nostra cultura (construcció dels significats del llenguatge, dels objectes, de les imatges gràfiques, audiovisuals, etc.) per part de la població infantil i adulta. Mecanismes psicològics d'elaboració i d'interpretació d'aquests sistemes simbòlics.
- C- Utilització dels estudis anteriorment esmentats com a instrument d'anàlisi psicològica i psicopedagògica de les conductes de simbolització en diversos temes en general i en particular en els esmentats temes d'ordre socio-afectiu i de gènere.
- D- Aportació d'enfocaments psicopedagògics i didàctics conseqüents, d'utilitat en tasques de reeducació específica.

En acabar l'assignatura l'alumnat hauria de ser capaç de:

- a) Conèixer les relacions entre alguns sistemes de simbolització pròpies de la nostra cultura i l'evolució de les representacions mentals de l'individu.
- b) Conèixer els mecanismes psicològics que tenen lloc quan els individus construeixen aquests sistemes de simbolització (llenguatge, accions simbòliques, imatges, dibuix, escriptura, etc.). Quan els han d'entendre i quan els han de produir.
- c) Utilitzar els esmentats sistemes de simbolització com a eines d'exploració sobre temes diversos, en especial els temes d'ordre socio-afectiu i de gènere.
- d) Utilitzar diferents sistemes de simbolització en tasques d'ordre psicològic i psicopedagògic.

Competències i resultats d'aprenentatge de l'assignatura

Codi	Tipus	Nom de la competència	Resultats d'aprenentatge
1442:E03	E	Valorar de manera crítica les tècniques i els instruments d'avaluació i diagnòstic en logopèdia, així com els procediments de la intervenció logopèdica.	1442:E03.15 - Seleccionar i aplicar tècniques de representació gràfica en el tractament logopèdic. 1442:E03.16 - Descriure i explicar l'existència de models organitzadors individuals per entendre les diferents respostes dels individus a un mateix tractament logopèdic.

1442:E04	E	Demostrar que es comprenen i s'empren correctament la terminologia i la metodologia pròpies de la recerca logopèdica.	1442:E04.18 - Relacionar conceptes relatius a la comunicació obtinguts a partir de la lectura d'articles de recerca. 1442:E04.19 - Fer una anàlisi crítica de la metodologia i els resultats d'una recerca.
1442:E07	E	Utilitzar les tècniques i els instruments d'exploració propis de la professió i registrar, sintetitzar i interpretar les dades aportades integrant-les al conjunt de la informació.	1442:E07.17 - Aplicar tècniques de representació gràfica com un recurs addicional d'exploració logopèdica. 1442:E07.18 - Utilitzar les tècniques i els instruments d'exploració propis de la lingüística i integrar-ne els resultats amb les dades procedents d'altres tècniques d'exploració.
1442:E12	E	Dissenyar, implementar i avaluar accions de prevenció dels trastorns de la comunicació i el llenguatge.	1442:E12.06 - Dissenyar estratègies per fomentar les habilitats comunicatives en la població general.
1442:T07	T	Comprendre, integrar i relacionar nous coneixements fruit d'un aprenentatge autònom.	1442:T07.00 - Comprendre, integrar i relacionar nous coneixements fruit d'un aprenentatge autònom.
1442:T10	T	Utilitzar les tècniques de comunicació no verbal per optimitzar les situacions comunicatives.	1442:T10.00 - Utilitzar les tècniques de comunicació no verbal per optimitzar les situacions comunicatives.
1442:T13	T	Comprometre's de manera ètica per la qualitat de l'actuació.	1442:T13.00 - Comprometre's de manera ètica per la qualitat de l'actuació.
1442:T14	T	Identificar, analitzar i resoldre problemes ètics en situacions complexes.	1442:T14.00 - Identificar, analitzar i resoldre problemes ètics en situacions complexes.
1442:T16	T	Tenir una actitud d'aprenentatge estratègica i flexible.	1442:T16.00 - Tenir una actitud d'aprenentatge estratègica i flexible.

Continguts de l'assignatura

A: Representació, simbolització, arbitrarietat i convencionalitat en diferents sistemes simbòlics de la nostra cultura. La Semiòtica i La Psicologia.

L'individu: Representació mental i diferents formes de simbolització.

B: Representació i llenguatge natural:

- L'origen simbòlic de les primeres formes de comunicació i de les primeres paraules i enunciats.
- La construcció dels significats. Errors i significacions. Representacions implícites.
- 3. Les metàfores del llenguatge. Representacions implícites d'ordre social i/o afectiu.

C: Representació i simbolització amb objectes i accions.

- El joc simbòlic. El significat dels objectes.

D: Representació i imatge.

- Interpretació de fotografies, il·lustracions gràfiques, còmics.
- Interpretació de pel·lícules, televisió. La influència sobre la població espectadora.
- temes socio-afectius i de gènere.

E: Representació i expressió gràfica figurativa:

- El dibuix infantil: L'espai, les persones i els objectes. El temps. El moviment.
- Les representacions socio-afectives i de gènere.
- El dibuix i el text en la comprensió i en l'expressió de conceptes d'ordre socioafectiu i de gènere..

F: Representació i expressió escrita:

- L'escriptura infantil: aspectes icònics i arbitraris. La simbolització gràfica de la parla i de les idees.
- Mecanismes funcionals que intervenen en la construcció del sistema escrit.

G: L'activitat simbòlica i representacional de l'individu. Aspectes funcionals. Diferents aproximacions teòriques sobre les representacions, els models mentals i organitzadors. Aplicació a temes d'ordre socioafectiu i de gènere.

Metodologia docent i activitats formatives

A partir de materials que mostren diferents sistemes i conductes de simbolització facilitats per la professora – també poden ser aportats per l'alumnat - s'analitzaran les diferents formes de comprendre i d'interpretar les esmentades conductes. S'estudiaran els principals conceptes teòrics que expliquen la construcció simbòlica y representacional de l'individu i també les implicacions psicològiques i pedagògiques corresponents.

L'alumnat es posarà en situació d'observar i analitzar per si mateix les interpretacions i/o produccions de diferents sistemes de simbolització per part de persones de diferents edats.

L'alumnat, en petits grups, realitzarà alguns estudis de camp, sobre alguns dels temes del programa, basant-se en la metodologia i les exposicions portades a terme a les classes per la professora.

Síntesi:

Classes magistrals.

Discussió sobre l'anàlisi de diferents sistemes de simbolització.

Tutories per aclarir dubtes i seguiment d'activitats.

Activitats autònomes: lectures, treball de camp.

Tipus	Activitat	Hores	Resultats d'aprenentatge
Dirigida	Classes teòriques	57	1442:E03.16 1442:E04.18 1442:E07.17 1442:E07.18 1442:E12.06 1442:T07.00 1442:T10.00 1442:T16.00
Autònoma	Lectures i treball de camp	80	1442:E03.16 1442:E04.18 1442:E12.06 1442:T07.00 1442:T10.00 1442:T13.00 1442:T14.00 1442:T16.00
Supervisada	tutories	13	1442:E04.19 1442:E07.17 1442:E07.18 1442:E12.06 1442:T16.00

Avaluació

-Comprensió de les diferents formes de construcció representacional que elaboren individus diferents quan tracten d'utilitzar un sistema de simbolització.

-Conèixer les tècniques més adequades d'exploració de la comprensió i l'expressió d'individus de diferents edats i característiques.

Activitat	Hores	Pes	Resultats d'aprenentatge
Anàlisi de interpretacions de sistemes simbòlics		10%	1442:E03.15 1442:E03.16 1442:E04.18 1442:E12.06 1442:T07.00 1442:T16.00
Comentari d'un text		10%	1442:E03.16 1442:E04.18 1442:E04.19 1442:E07.18 1442:E12.06 1442:T10.00
Elaboració d'un treball de camp		40%	1442:E03.16 1442:E04.19 1442:E12.06 1442:T07.00 1442:T10.00 1442:T13.00 1442:T16.00

Exàmen	40%	1442:E03.16 1442:E04.18 1442:E04.19 1442:E07.17 1442:E07.18 1442:E12.06 1442:T10.00 1442:T14.00
--------	-----	--

Bibliografia i enllaços web

Textos que tracten sobre les representacions mentals. Permeten conèixer els mecanismes representacionals mitjançant els quals els subjectes comprenen un fenomen o un tipus de representació simbòlica.

- Belinchon M. Riviere A, Igua J.M. (1992) Psicología del Lenguaje. Investigación y teoría. Ed. Trotta.
- Johnson Laird, P.M. (1988) La representación mental del significado. A: "Revista Internacional de Ciencias Sociales. Unesco. 115; 49-65.
- Moreno M, Sastre G., Bovet, M. y Leal A.: "Conocimiento y Cambio". Ed. Paidós. Barcelona 1998.
- Moreno Marimón M. De las estructuras a los modelos organizadores. A: "Cuadernos de Pedagogía" N° 244 / Febrero
- Perner "Comprender la mente representacional". Barcelona. Paidós 1994.

Textos que tracten sobre els sistemes de simbolització: els símbols i els signes.

- Eco U. "Signo" Labor . 1988.
- Leal A. "Construcción de sistemas simbólicos. La lengua escrita como creación" Ed. Gedisa. Barcelona 1987.
- Leal A. i Sastre G.: Una aproximació piagetiana al sorgiment del símbol. "Revista catalana de Psicoanàlisi", Vol IX. Núm, 1-2. 1992.

D'altres:

- Eco U. Tratado de Semiótica General. Ed. Lumen. 1977.
- Ullmann S. Semántica. Introducción a la ciencia del significado. Ed. Aguilar. 1980

Tractat sobre joc simbòlic i exposició de treballs experimentals que permeten entendre els aspectes representacionals que són a la base del joc simbòlic:

- Elkonin D. B.: "Psicología del Juego". Aprendizaje, Visor. Madrid 1980
- Piaget J. La formación del símbolo en el niño.

Textos que permeten conèixer i interpretar els mecanismes representacionals d'elaboració del dibuix infantil, i valorar la seva evolució.

- Bombi A.S. y Pinto G. (1993) "Los colores de la amistad". Madrid. Visor.
- Eisner E. W. El arte y la creación de la mente. El papel de las artes visuales en la transformación de la conciencia. Paidós. 2004.
- Fortuny J. El dibujo como expresión del pensamiento. A: M. Moreno.(Coord.) "Ciencia Aprendizaje y Comunicación". Ed. Laia. Barcelona 1988.
- Gardner H. Educación artística y desarrollo humano. Paidós. 1994.
- Leal A. (1998) Lenguajes para sentir y pensar. A. "Cuadernos de Pedagogía". N° 271 / Julio Agosto.
- Leal A. Simbolización gráfica, medio de expresión e instrumento de pensamiento. A: "Infancia y Aprendizaje" 2006. 29 (2) pp. 203-218.
- Widlöcher D. : "Los dibujos de los niños". Barcelona. Herder 1978.

D'altres:

- Rev: Bulletin de Psychologie: La communication par images. 386 XLI 1987-1988. 13-16
- Rev. Communications: Apprendre des médias. N° 33. 1981.

Textos que aborden els codis de la imatge, útils per entendre les interpretacions que la població infantil porta a terme sobre diversos tipus d'imatge:

- Aumont J. y Marie M. Análisis del film. Paidós. 1993.
- Berger J. y Mohr. Otra manera de contar. Ed. Mestizo. 1998.
- Borrego C. (1997) Narraciones televisivas y modelos ideológicos de socialización. A: Cultura y Educación 5, 45-68.
- Dubios Ph. El acto fotográfico. De la representación a la recepción. 1994Paidós.
- García Galera. Mª C. Televisión, violencia e infancia. Gedisa. 2002.
- Greenfield M. P. "El niño y los medios de comunicación" Ed. Morata. Madrid. 1985
- Gubern R. "El lenguaje de los comics" Rd. Península. 1982.
- Leal A. (2002) Narraciones audiovisuales y representaciones infantiles: los roles masculino y femenino. A "Cultura y Educación" 14 (3) , 313-326.
- Leal A. (2003) Mirar y pensar desde la cultura de género. A: "Anuari de Psicologia" vol 34. 279-290.
- Torres E. y Conde E. (1994) Medios audiovisuales y desarrollo social. A: Mª José Rodrigo (ed.) "Contexto y Desarrollo Social". Ed. Síntesis. Madrid.
- Zunzunegui S. (1989) "Pensar la imagen". Cátedra. UPV Madrid.

Textos que tracten sobre els mecanismes de producció de sistemes gràfics de simbolització bàsics pels aprenentatges escolars.

- Garton A. Y Pratt C. (1991) "Aprendizaje y proceso de alfabetización" Paidós.
- Leal A. "Construcción de sistemas simbólicos. La lengua escrita como creación" Ed. Gedisa. Barcelona 1987.
- Olson D. El mundo sobre el papel. El impacto de la escritura en la estructura del conocimiento. Gedisa. 1998.
- Sastre G.: Las escrituras aritméticas. A: "Enciclopedia Práctica de Pedagogía". Ed. Planeta. Vol II. Barcelona 1988.
- Sellarés R. Bassedas M.: La construcción de sistemas numéricos en la historia y en los niños. A: "La Pedagogía Operatoria" (M.Moreno, coord.) Barcelona. Laia 1989.
-

Textos que tracten el llenguatge des d'una perspectiva de la construcció dels significats per part del subjecte. Tanmateix són d'utilitat per treballar els aspectes representacionals implicats en el llenguatge.

- Lakoff G. and Johnson M. "Metáforas de la vida cotidiana". Madrid Cátedra. 1986
- Leal, A.(1974) Lenguaje, Acción y Conocimiento en diferentes medios socio culturales. A: "Anuari de Psicologia" 2; 49-85.
- Oleron "El niño y la adquisición del lenguaje". Morata 1985.
- Moreno M, Sastre G., Bovet, M. y Leal A.: "Conocimiento y Cambio". Ed. Paidós. Barcelona 1998.
- Worf B.L. Lenguaje, pensamiento y realidad. Barral Editores. 1971.